

Kristína Koščíková: Ženy klavíristky na Pražské konzervatoři v období prvej republiky

Posudek vedoucího bakalářské práce

Kristína Koščíková si jako téma své bakalářské práce zvolila atraktivní genderově zaměřené téma. Vzhledem k tomu, že studium genderových aspektů hudební kultury představuje v české hudební vědě stále v podstatě netknutou oblast, jedná se o téma průkopnické a kladoucí na badatele určité nároky. Vzhledem k relativně dobré dostupnosti pramenů v archívu Pražské konzervatoře a především vzhledem k servisu pravidelných diskusí a společné četby literatury na genderově zaměřeném semináři se nám téma ale jevílo jako dobře zpracovatelné. Autorka měla možnost na něm pracovat 2 roky, čehož ale vzhledem ke svým dlouhodobým absencím v semináři využila jen částečně. Práce na tématu se relativně dlouho neposunovala a první koncepci textu představila autorka vedoucím semináře teprve v polovině května s tím, že chce práci do měsíce odevzdat. Přestože se jednalo spíše o nestandardní postup, nabídli jsme studentce i v tomto období další konzultace, aby dostala možnost práci dokončit. Vlastní text pak ale vznikl narychlo, což se na něm, bohužel, projevílo jak v oblasti celkové koncepce a úrovni argumentace, tak po formální stránce.

Hlavním nedostatkem práce je chybějící problémově strukturovaná koncepce. Autorce se nepodařilo jasně formulovat hlavní badatelské problémy a otázky, kolem nichž by potom strukturovala text do jednotlivých kapitol. Témata navzájem sice souvisejí, autorka však neuspěla v tom, aby je propojila jasnou argumentační linií. Je proto obtížné říci, o čem práce jako celek vypovídá. Spíše než řešení určitého problému totiž představuje přehlídku relativně nahodilých, navzájem poměrně nezávislých a spíše povrchně provedených a interpretačně nedotažených sond.

Kromě obligátního úvodu a závěru autorka práci rozdělila do dvou přibližně patnáctistránkových částí a dále do menších podkapitol. Práce obsahuje seznam literatury a pramenů a tři přílohy, zejména rozsáhlou tabulku s údaji o recenzovaných vystoupeních studentů Pražské konzervatoře z let 1932 a 1936-8. V úvodu práce autorka stručně představuje téma, pak na základě hesel ve slovníku *The New Grove* ukazuje některé obecné problémy genderového výzkumu hudební kultury a na konci úvodu naznačuje, čím se v následujících kapitolách bude zabývat, ovšem bez výše zmíněného definování problémů.

První část práce „Profesionalizácia žien klaviristiek“ se ve třech podkapitolách zabývá nejprve rolí klavíru ve vzdělávání dívek od 19. do začátku 20. století, dále klavírním vzděláním za první republiky a nakonec historii klavírního vzdělávání na Pražské konzervatoři. První dvě části jsou postavené na české a cizojazyčné literatuře, třetí část na dobové a současné české literatuře a na pramenech z archívu Pražské konzervatoře. Údaje o ženách klavíristkách pocházejí z publikovaných výročních sborníků a z výročních zpráv a týkají se výhradně počtů osob. Užitečnými výstupy jsou zde zpracovaná tabulka uvádějící počty studentů a studentek na střední a mistrovské škole konzervatoře a související graf ukazující vývoj vztahu mezi počtem studentek a studentů na střední a mistrovské škole v období 1924-1939. Podobně zajímavé jsou také zjištěné genderové poměry mezi vyučujícími na střední a mistrovské škole. Bohužel, tyto vztahy nejsou podrobeny dalšímu studiu a jejich interpretace je spíše neuspokojivá.

Druhá část práce, „Sonda do mediálneho dobového diskurzu o ženách klaviristkách študujúcich na PK v období Prvej republiky“, slibuje „*podrobn[ú] analýz[u] textov kritik v rokoch 1932 a 1936-1938*“ (s. 25). Autorka s výstižkovou knihou sice pracuje, o skutečně podrobné analýze však nemůže být řeč. V první jednostránkové podkapitole představuje pramen, konstatuje, že jej bude analyzovat, ale není jasné jak a především čeho chce analýzou

dosáhnout, a představuje strukturu tabulky, kterou vytvořila a která se nachází v příloze. Sestavení tabulky, byť záslužné, není jako takové ale ještě možné považovat za analýzu.

Ve druhé půlstránkové podkapitole autorka komentuje množství titulů, v nichž se recenze nacházejí. Ve třetí třístránkové podkapitole se věnuje požadavkům na klavírní hru na konzervatoři, a to především na základě dobových textů V. Kurze, R. Kurzové a K. Hoffmeistera, resp. textů o nich. Vhled je to nepochybně zajímavý, chybí zde však argumentační propojení s tématem. Z tohoto hlediska je ještě o něco méně srozumitelná čtvrtá půlstránková podkapitola, jež se dotýká úplně nových témat – vztahu mezi tištěnými recenzemi, prestiží konzervatoře a pověstí nového československého státu v zahraničí.

Slibněji v tomto směru vyhlíží téma dvoustránkové páté podkapitoly všímající si vztahu mezi genderem účinkujících a hraným repertoárem. Autorka nejprve konstatuje, že zde existuje rozdíl a dokonce se při tom opírá o jednu zahraniční případovou studii. Tu však nakonec pro svoji vlastní interpretaci používá spíše chybně a poněkud nešťastně dochází k závěru, že jelikož na pražské konzervatoři neexistovaly genderově oddělené třídy a nebyl ani genderově explicitně definován repertoár (hlavním kritériem měla být výhradně náročnost), tento repertoár genderován být nemohl. Rozvést badatelsky tento problém se autorka, bohužel, dále nepokusila.

V poslední a nejrozsáhlejší šesté podkapitole si jako téma a hlavní kritérium úvah autorka zvolila ne/používání pojmů virtuozita, resp. virtuózní a virtuoz/ka ve studovaných recenzích. Toto kritérium se však v průběhu kapitoly ukazuje spíše jako analyticky bezzubé. Autorka zjišťuje, že pojmy virtuozita a virtuózní se používají v recenzích pro muže i ženy stejně často, naopak pojem virtuóz/ka je celkově mnohem řidší (u žen spíše výjimečný). Obecně je jeho použití podmíněno primárně kritériem mezinárodní proslulosti než příslušností k určitému pohlaví. Každopádně i takovéto zjištění je zjištěním. O něco slibněji se jeví náznak analýzy používání genderově specifických adjektiv spojovaných s mužskou nebo ženskou hrou. Problému se však autorka dotýká jen na ploše několik řádků a dále jej neinterpretuje.

Domnívám se, že přestože je výsledek práce prezentovaný v závěru poměrně skromný, určitou sondu do dobového vnímání žen klavíristek na Pražské konzervatoři autorka ve své práci přesto poskytla a její výzkum může posloužit jako východisko dalšího bádání.

Práce obsahuje několik málo věcných chyb a větší množství chyb drobnějších. Např. na s. 11 je chyba v identifikaci typu textu. Jedná se o název kapitoly a podkapitoly v antologii, nikoli o název dobového článku. Na s. 27-28 se nachází charakteristika Kurzových herních ideálů, jež autorka poněkud nešťastně formuluje rétoricky tak, jako kdyby to měla z první ruky, zatímco na konci odkazuje do poznámky na Hoffmeisterovo svědectví. Bibliografická poznámka č. 11 obsahuje chybná čísla stránek (správně 79-82) a chybí zde název antologie, navíc formát písma je v poznámce různý (totéž v poznámce č. 13). Mezi formální chyby patří dvojitá mezery (např. s. 13), různé velké mezery mezi poznámkami pod čarou (např. s. 14), nejednotnost v psaní jmen a životních dat (např. s. 18 a 19), osamocené řádky (např. s. 26, 28 a 39), nejednotnost v odsazování delších citací (srov. např. s. 12, 13, 19, 20, 28 a 36), různé řádkování (např. poznámka č. 77), chybějící zarovnání do bloku (např. s. 38 a 39), překlapy (např. s. 18, 39) apod. Za připomenutí rovněž stojí, že za tečkami se dělají vždy mezery, ať jde o tečku za číslovkou v datu či za iniciálou jména. Všechny poznámky pod čarou by měly začínat velkým písmenem a být zakončeny tečkou apod.

Přes všechny naznačené nedostatky práci doporučuji k obhajobě.

Navrhované hodnocení: dobře

V Praze dne 27. srpna 2014

Mgr. Vít Zdrálek